

Előfizetési díj:	
Égész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy hóra	1 „
Megjelenik minden nap, az ünnepek követő napok kivételével.	

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:	
Nyolcszor használt garmond sorára 6 kr.	
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 fr.	
Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.	
Hirdetéseket foglalkoztat:	
Bécsben: Oppoldt Aljos (Wollzeile 29)	
Hannoverben: Oppoldt Aljos (Wollzeile 29)	
Pestben: Lang Leopold (Erzsébet-tér 9 sz.)	
Nyiteltéri cikkek:	
garmond sorára után 20 kr. fizetendő.	

Szerkesztői szállítás:

Belső-farkasútea 76. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények címzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések s hirdetések küldendők.

„KELET” politikai és közgazdasági napi lap hatodik évnegyedére

kérjük az előfizetési pénzek mielőbbi beküldését, legezelszerűben postai utalványlapokkal.

A lap szellemi része felől kezeskedik a szerkesztőség buzgalma és a munkatársak bőv sorozatának szakavatottsága.

A lap kiállítása körül alólírott kiadó-hivatal minden kitelhetőt elkövet, hogy a t. előfizetők méltó igényei kielégítenek.

Az előfizetési árak a régiék:

Égész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.
Félévre 6 frt. Egy hóra 1 frt.
Egyes szám ára 5 kr.

8 előfizető után tiszteletpéldánnyal szolgálunk t. gyűjtőinknek.

Végül figyelmeztetjük t. előfizetőinket a különös kedvezményre, melyben, olcsó könyvek megszerzése által, a „Kelet” előfizetői részesülnek.

A „Kelet” kiadóhivatala.

Pest, máj. 19. 1872.

(A.) A keserű tapasztalások hosszú sora után, melyeket az államok az utóbbi évtized idején tapasztalni kényszerültek, általánossá lön azon tudat, hogy minden nemzet biztonságát, függetlenségének megoldását csak saját magában keresheti, hogy saját erőinek fejlesztésére s nem kérés külső szövetségek keresésére kell főfigyelmet és minden törekvését fordítania. Innen származik amaz iparkodás, melylyel mindenütt találkozunk s mely az állami erők lehető szaporítására irányul. Egész Európa fegyverkezik — ez korunk jellemvonása, nem igen örvendetes ugyan, de oly tény, melyet eltagadni nem lehet, melyet szám-bavennünk kell, ha válságos következményű meglepetéseknek magunkat kitenni nem akarjuk.

A pragmática sanctió értelmében kötött 1867-ki kiegyezés ama régi törvényintentió szerint a közös monarchia hatalmi állásáról és védképességéről is oly módon gondoskodott, mely a mai kor minden igényét kielégíti, anélkül, hogy teherviselési képességünket túlhaladná. Van a monarchia két felének együttes, közös és 800,000 főből álló hadsereg, mely épen úgy védi Magyarországot, mint Ausztriát s melynek minden eltartási és felszerelési költségéhez, mi csak 10%-kal járulunk.

De a kiegyezés egyik leglényegesebb vívmánya az, hogy Magyarországnak a közös hadseregen kívül önálló magyar honvéd-sereget is adott, mely kizárólag a magyar király és kormány vezetése alatt imponáló haderőt képez s minden kellekkel bir, hogy idővel teljesen csatakész hadsereggé váljék. E honvédség a folyó év végén 150,000 gyalogból és 9000 lovasból álland és pedig kellően begyakorolt és a modern hadművészet igényeinek megfelelően felszerelt harcosokból, kik Magyarország belső rendjét minden zavargás ellen biztosítani képesek s külháboru esetén a közös hadsereggel együtt működni hivatják. Mint a honvédelmi miniszterium ma közzétett jelentése mutatja, a gyalogság 84 gyalog-zászlóaljra s 40 lovasszázadra van osztva. Megvannak a kívánt felszerelési tárgyak is; a zászlóljak mindenike egy szakasznak megfelelő társzereléssel van ellátva; a lovasság-

nak ellátása folyamatban van. Van továbbá 82 négyfogatu és 164 kétfogatu löszer-kocsi, a lovasságnál pedig 80 közönséges társzeker, 60 sebesült-hordó kocsi és 12 egészségügyi társzeker. A honvédség végül 90 mitrailleuse, 40 társzeker és 20 szerkocsi felett is rendelkezik. A loállomány 6000 darabra fog kiegészített; fogatok, hámok és a legénység számára mindennemű ruházási tárgy jó minőségben és nagy számmal van készen. A fegyverek beszerzésének biztosítására Pesten fegyvergyár állítottatott föl, mely évenként 50,000 drb jó löfegyvert állíthat ki. Ehhez kiegészítésül van Pozsonyban tölténgyár, mely évenként 30,000,000 töltényt készít.

Ez rövid két évnek eredménye! Valóban tisztelettel kell meghajolnia ezen igazságú számok előtt minden becsületes embernek s ha — mint kell — gyümölcsei után kell megítélni a pártok tevékenységét, az 1867-ki kiegyezés hatását, úgy a honvédség láttára minden kétségnek el kell oszlania a kiegyezés értéke iránt. A mi Magyarországnak a honvédség intézményét meghozta, az nem lehet föltétlenül rossz, annak mindenesetre jónak kell lennie. Ime! a honvédség fényes állapota megmutatta, hogy mit lehet erős akarattal, igaz szándékkal alkotni, a kiegyezés keretén belül is. Legyen ez minden hazafi számára új ösztön a végett, hogy a kiegyezés pártja közé sorakozzék; a honvédségnek pedig kívánjuk, hogy tovább haladjon a fejlődés útján s mielőbb elérje a számára törvényszerűen kimért 300,000 főnyi állományt,

Éber Nándor

a magyar hadügyről.

(Vége)

Eddig a magyar ifjúságnak nem volt módja magát a magasabb hadi tudományokban kiművelnie és kénytelenített a bécsi vagy más osztrák földön levő katonai intézetekben keresni azt. A delegáció sürgetésének sikerült végre a Ludovicumnak a célra szánt és hazafi adakozásokból eredt alapítványait és épületét visszaszereznie, úgy hogy már ez őszszel e fobb katonai tanoda megnyitott hatik.

Ott van végre a honvédség, melyet fel kell említenem. Ez a leolyt három év alatt oly lendületet nyert, mely legvármelebb reményeinket is túlhaladja. Van már is 150 000 tökéletesen felszerelt és betanított honvédünk, azaz egy nagyobb szám, mint valaha volt az 1848- és 49-iki években; és számuk még öt évig fog minden évben 30,000-rel szaporodni, úgy hogy a tíz év lefolyta után 330,000 honvédünk leend. Mult őszkor honvédségünk egy része először pontosított össze nagyobb hadtestekben és a rendes sereggel közös gyakorlatokban résztvett, melyeknél úgy a Fel-sége mint számos idegen tiszt is jelen volt. Ott voltam én is és mondhatom, hogy büszkék lehetünk az eredményre, melyet ily rövid idő alatt elértünk, s mely feljogosít a legszebb reményekre.

Ezek minl kézzel fogható bizonyítékai annak, hogy az 1841-iki kiegyezkedés nem csak, hogy nem gátolja állami fejlődésünket, hanem ellenkezőleg annak kedvez és azt elősegíti. Nem is tagadják ezen eredményeket a kiegyezkedés ellenel, hanem azokat hallgatással mellőzve, nem szünnék meg egy független magyar hadsereg felállítását hangoztatni. Könnyű ezt kimondani, de legmélyebb meggyőződéseim, hogy egy életre való független magyar hadsereg, mely a jelen idő viszonyainak megfelelően, e perczben a lehetetlenségek közé tartozik. Nem a közönségi törvényben rejlik az akadály, hanem az egy jó hadsereg felállítására szükséges kellekek hiányában. Régen volt az, midőn Pompejus mondhatta, hogy csak a földre kell toppantania, hogy abbó

legiök emelkedjenek ki. Mostani időkben hadsereget nem lehet teremteni, az csak fokozott képződhetik ki. Tudják-e, hogy azon porosz hadseregnek, mely oly bámulatra ragadta a világot, magva a mult század elején tétetett le, és hogy azota a legnagyobb gondnal és szorgalommal ápolgatott egész az utolsó időkig. Öltöztethetünk egy bizonyos számú embert egyenruhába, kinevezhetünk hozzájuk egy csoport tisztet, és berendezhetjük az egészet valami idegen szervezés mintájára, azért még nem lesz ám magyar hadseregünk.

Felhozatik mindig honvédseregünk 1848-49-ben. Ez emlékeztet valamire, mit Angol-honban láttam. A livernooli löverseny-pályán mai napig is mutatnak egy helyet, hol egy löverseny közben egy 5 öles ugrást tett, de azért senkinek eszébe nem jutott 5 öles árkokat ásatni a versenypályán.

Bizonyára nincs senki, ki az 1848—49-iki magyar hadsereg érdemeit nálamnál jobban méltányolná; de ha nem akarjuk ámitani önmagukat, jó lesz megemlékeznünk, hogy az ily rendkívüli erőfeszítésből veszélyes lenne következtetéseket vonni rendes viszonyokra.

Tapasztalhatták azt a francziák az utolsó hadjáratban. Telve az 1792-iki emlékekkel, midőn a franczia köztársaságnak rongyos és rögtönzött seregei mindent magok előtt sodortak el, az új köztársaság hasonló rögtönzött seregeit küldötte a német hadak ellen, melyek ellen még a nagyhirű császári sereg sem állhatott meg, és mi volt a következtetése — hogy szétporlottak. A tökéletesített fegyverek behozatala és a közlekedési eszközök fejlődése gyökeres változást idéztek elő. Ez előtt a lelkesedés kiegyenlítetté azon különbséget, mely két sereg szervezésében és vezetében létezett; mest, midőn minden a kitartástól függ, erre nem igen lehet számítani. De még arra sem, hogy a sereg a hadjárat alatt megmozdójék, mert a mostani gyors hadviselés erre többé időt nem igen enged.

Ezen általános nagy változásokon kívül még azon körülményeket is tekintetbe kell vennünk, a melyek közt a nagy erőfeszítés 1848—49 ben lehetséges volt. Az akkori események következtében az osztrák sereg, a melylyel dolgnunk volt, igen rendezetlenné vált volt, más részről pedig sok magyar tiszt volt akkor és ezen tisztek és a rendes seregbeli ezredek képezték magvát seregünknek.

Husz éven át a létező körülmények folytán alig lépett magyar ember a tiszt pályára, úgy hogy most, minden jóakarat dacára, még a létező magyar ezredek számára sincs mód magyar tisztet találni; most gondolják csak meg, hogy egy három- vagy négy százezernyi sereg, melyet legalább tartanunk kellene, legalább is tíz- vagy tizenkétezer tiszt szükségeltetnék, melynek most egy huszad részével sem birunk. Ezek előállítására egyedül sok évet igényelne. De még több idő igényeltetnék azon összefűző katonai szellem kifejlesztésére, mely nélkül egy sereg csak egy külsőleg rendezett gép, de nem egy élő organizmus.

A ki ily körülmények közt beszél önknek egy független magyar seregről, az vagy aludt husz év óta, vagy nem tanulmányozta komolyan viszonyainkat.

Itéljük meg tehát, hogy nem sokkal helyesebben járunk el el mi, kik azon vagyunk, hogy a rendes sereg azon része, mely minket illet, nemzetivé átalakíttassék, és kik e tekintetben már is ily eredményeket mutathatunk fel, mint azok, kik folytonosan egy magyar seregről beszélve, mit sem tesznek, hogy az még a törvény értelmében is magyar-rá váljon, hanem ellenkezőleg téves felfogások által, hiszem, hogy akaruk ellen, ezen átalakítást gátolják! Ez csak is úgy lehetséges, ha minél több magyar ifjú lép a magyar ezredbe és tiszt állomásra képezi ki magát. Ez pedig alig fog történni, a mig egy jelentékeny kisebbség az országban feladatának tüzte ki magának minden roszt mondan a közös seregről, és azokat, kik abban szolgálnak, majdnem mint honárulókat oda állítani.

A magyar honvédségről.

A honvédség fölszereléséről ezeket olvassuk.

A folyó év végeig 150,000 gyalog és

mintegy 9000 lovas honvéd teljes fölszerelése és fölfegyverzése lesz beszerezve.

A beszerzés-eknél a honvédelmi miniszterium legfőbb törekvését a hazai ipar igénybevételére irányozta, ez mindazonáltal nem sikerült teljes mérvben, mert a hazai vállalkozók aránylag nagyobb része oly magas árakat követelt, hogy a kincstár érdekével szemközt nem voltak elfogadhatók.

A szállítványok zömét képviselő rubázat előállítására tehát nem magyar vállalatnál szerződött, mert az a Harapat-Mandl féle társulatnak engedtetett át, melyhez újabb időben a bécsi österreichische allgemeine Bank mint egyetemleges szerződő fél csatlakozván, ez által a szerződés biztonsága kiváló előnyt nyert.

Mindamellett azonban, hogy a szerződött társulat Bécsben lakik, az avval kötött szerződés értelmében nem csak az összes anyagnak magyar gyártmányból, hanem a készítésnek is magyarországi munkaerővel kell előállítani, s a magyar gyártás állandósága az által biztosított, hogy a vállalkozó társulat Pozsonyban egy posztó-gyár föllállítására s a vászonfelének a késmárki fonodában való előállítására köteleztetett, a pozsonyi posztógyár tényleg elkészült és oly tökélylyel van kiállítva, hogy abban kitűnő minőségű posztó készül, s már is csak az használtatik a honvédruha előállítására.

Mielőtt pedig a posztógyár föllállítottat, a társulat kötelezte volt ebbeli szükségletét a gácsi és zaj-ugróczy gyárakból venni, s ezen-tulra is ezen gyárak annyiban tekintetbe vevendők, hogy a pozsonyi gyár, bármily termelő képessége mellett vállalkozók az évenkénti megrendelésnél kétszáz ezer rőföt meghaladó anyag-szükségletnek egyharmadát azon gyárak készítményeiből kötelesek használni.

A ruha és vászoneműek szállítása 10 évi tartamra szerződött, s az ebbeli 1869. évben megállapított igen mérsékelt árak a pesti, kassai és temesvári iparkamrák által kimutatott átlagos posztó- és lenárak szerint változnak, mi által a magyar kincstár minden aránytalan ár-emelések ellen biztosított.

Az ágyneműek gyapjupokróczai valamint a lópokróczok a zaj-ugróczy és gácsi gyártmányokból szállítatnak.

A bórneműek közül kezdetben a pesti bór-gyártársulat is tetemes mennyiségeket szállított, a későbbi verseny útján azonban a gyár kész-séges törekvése mellett sem volt képes a magas hazai munkaárak mellett oly árakat szabni, melyek a kincstár jelentékeny áldozata nélkül elfogadhatók volna, s ennélgyva különösen a bakancsok s egyéb többrendű bórserelmények pesti vállalkozóknak ugyan engedtetek át, de azok készítése Magyarországon kívül eszközöte-tik, mig a lóhákok, melyek az idén mintegy 50,000 összeget képviselnek, pesti iparos által lettek elvállaltva.

A bórneműek közt nagy mennyiséget képviselő bakancsok készítése egyébiránt az ország lakosainak is átengedettk, s e végre minden zászlóalj megbízott, hogy környékén jelentke-ző vállalkozókkal szerződhessen, minok folytán — bár nem nagy mérvben — több helyütt e részben szerződések keletkeztek.

A szállítványok az intézmény föllállításakor sürgős tömeges követelmények mellett sok részben hiányosak voltak ugyan; utóbbi időkben azonban már a legszigorubb vizsgálatot is kielégítik, s a mérsékelt árak mellett is igen jó minőségűek.

A fegyverek beszerzésének biztonsága az által éretett el, hogy Pesten fegyvergyár állítottatott föl, mely évenként mintegy 50,000 puska készülhet, s annak összes gyártmánya a honvédség részére biztosítottat.

Ezzel kapcsolatban Pozsonyban tölténgyár föllállítása szerződött, mely tényleg is működik, s évenként 30,000,000 előállítására van berendezve.

A negyven lovas század és 20 szőlőveg-osztály egy tábori kovács-műhelylyel s ahhoz tartozó készűekkel van felszerelve.

A 84 gyalog zászlóalj mindegyike egy szakasznak megfelelő utász-szereléssel bir, a lovasságnak utász-készülékekkel ellátása folyamatban van.

A hat hadosztály megfelelő egészségügyi készletekkel van ellátva, 58 sebesült hordó-kocsival s 12 egészségügyi társzekerrel rendelkezik.

A zászlóaljak 82 négyfogatu és 164 kétfogatu lőszerkocsival, a lovassági századok 80 közönséges társzekerrel ellátva.

Van továbbá a honvédségnek 90 szórlővege 40 társzekerrel és 20 szerkocsival.

A lovak állománya s a folyamatban álló pótlóvás után hater darabba fog emelkedni, ezeken kívül pedig a szórlővegek és társzekerrel is a megfelelő fogatokkal és hámmokkal ellátva.

A szerelési és fegyverzeti készletek az egyes zászlóaljak létszámához képest a zászlóaljállományokon létező raktárakba elhelyezvén, hol mozgósítás esetében azoknak azonnali felszerelése bivatásuk helyén történik.

A raktári készletek jó karban tartására a szigorú felügyelet gyakoroltatik, mely végre azokban a hadbíróságok, hadparancsnokok, s a miniszterium kiküldöttjei is főlávta szemét tartanak.

A mozgósítás esetére szükséges készletek jó karban tartása tekintetéből a századoknak csak viseltek ruha engedtetik rendelkezésükre s a pótraktárban legnagyobb részt egészen új, vagy csak is az ősi gyakorlatok alkalmával egy hétig használatban volt, s így szinte ép ruhaneműk állnak rendelkezésre.

A honvédség alig kétévi főállása alatt tehát nem csak 150.000 emberből álló létszámot számít, hanem teljesen gondoskodva van arról is, hogy ezen haderő bármikori mozgósítása esetében teljesen fölrüházva, felszerelve és fölfegyverkezve kiállhasson,

Egy kis megjegyzés.

T. Szerkesztő ur! „Halottak ügyében” irt cikket, melyben az iparüzés illetéktelen megszorítása ellen és a szabad verseny mellett keltem sikra, következő szerkesztői „záradékkal” látta ön el: „A kizárólagosságnak az ipar terén, már maga az ipartörvény nyakát szegte s így is a vállalkozóktól függ, hogy a versenyt megindítsák, melyet sem a miniszteri bemutatási záradék, sem a képviselőtestületi vagy tanács „határozat” meg nem akadályozhat. Maga a társadalom enyhítsen saját baját. (Szerk.)

Ezen kijelentéssel egy részről kezelt fog velem, a mi rám néve kellemes, mert több kéz többet tehet, de másrésztől szavainak azon értelme is lehet, hogy lapjában (114. sz.) közölt felszólalásom csak egy nagy pleonazmus, ezen értelmezés ellenében pedig engedje meg, hogy igazolhassam álláspontomat.

Hogy én is ismerem az új ipartörvényt, azt kiveheti ön a „Kol. Közl.” 114-ik számában közölt cikkemből, hanem hogy mit tartanak a városi képviselők a folyó hó 17-én tanúsított eljárása után, igazán nem tudom: mert ha a képviselőt azon iparost, a ki még nem ismeri az új ipartörvényt, engedély kérését végett a város kapitányához utasítja, ez oly intézkedés, melynek legkedvezőbb esetben a tudatlanság forrása, csak hogy meg kell gondolni, hogy kétféle tudatlanság van, legyőzhető és legyőzhetlen, ez a tudatlanság (a törvény nem tudása) pedig legyőzhető, tehát a beszámítást ki nem zárja.

Ha azt hangoztatja ön, hogy a mostani ipartörvény szerint iparszabadság van, melyet sem a miniszterium sem a város nem akadályozhat, jól teszi ön, hanem kiáltson be a tényt mindenekelőtt városi képviselőtünk fölébe és veséjébe, úgy a mint én tevém, hogy aztán ne vállalkozzék ezután az új törvény ellenes szerepre, hogy az ipartörvény 1. 4 és 84. §§. ellenére kapitányhoz utasítsa „engedélyért” az iparost.

„Maga a társadalom enyhítsen saját baját,” — mondja ön. Én a társadalmi önségélyről már ívetek irtam, erre is azokat lesz jó oktatni, a kik midőn a „társadalom” úgy akar „enyhíteni a bajon,” hogy egy derék iparos gyászszekeret kíván a közönség szükségletére tartani, elébe állanak az önségélynek azon utasítással, hogy menjen a „társadalom” „engedélyért” a kapitány kezébe. De még egyébért is volt okom szólani a városi képviselőnek.

A városi képviselőt ugyanis akkor igazán városi képviselőt, ha a polgárság érdekeit, képviselői javát akarja, szükségleten és igazságtalan terhektől óvja. Ha a belügyminiszter a múlt évben városunk tanácsának jóvólta mellett kizárólagos szabadalmat adott oly embernek, a ki e jogkezelvényt nemcsak meg nem érdemli, de azt a közönségterhére használja fel, a mint azt a számtalan panaszból annál jobban tudjuk, mert közelébb a városi közgyűlésen is olvastattott fel egy szegény özvegy panasza, a ki kocsit nem kapott Bogdán I.-tól, mondom, amint a tanács gondoskodott a privilegiumról, most midőn már nyakig uszunk a „kizárólagos szabadalom” boldogágában, épen a visszaélésekben okot találhatna arra, hogy levétethetné a kényszerű boldogságot rólunk, a jóból is sok a sok, mert a mi sok az megárt. Volt

hát nekem okom a városi képviselőkhöz beszélni, meg még van is. *)

Csak ezt akartam mondani.

Dr. Dobránszky.

Pártszenvédelek.

Krasznamegyében sajnos események tartják ingerültségben a kedélyeket.

Az esemény részleteit a Reform tudósítja — fides penes auctorem — így adja elő: Báró Bánffy Zoltán, miután a megyeházáson a megyeházát balpárti célokra töle Lázár János alispánt megtagadta volt, délután a szilágy-somlyói préposttal az utcán együtt sétáló alispán sokak előtt megjegyzésekkel és magaviselettel inszultálta. Emez a fiatal báró magaviseletét ingerülten „szemtelenségnek” nevezte, mire Bánffy kihívással felelt. Ezt az alispán a hivatalos helyiségekben el nem fogadta, mondván, hogy ha Bánffy Zoltán visszaveszi a gunyolódást, melyet rajta az utcán elkövetett, ő is visszavonja a szemtelen szót, különben is itt hivatalában ő magát, mint kormányzó alispánt, és nem mint Lázár Jánost kívánja tekintetni. Erre a segédek: br. Bánffy Elek és gr. Toroczky Pál a kihívó Bánffy Zoltánnak egy sajátkező levélét hagyaták hátra a hivatalos szobában, mely levélben ez ellenfelét „gyáva gazembernek” nevezi el. Ugyanaz nap délután a Bánfyak barátjaikkal a megyei közgyűlésen megjelenén, ott a megye közönsége előtt kijelentve, hogy Bánffy Zoltán mi mindennek nevezte el az alispánt, deklarálta, hogy ő alatta a bizottmányi ülésekben többé részt nem vesznek, s mintegy huszan: a megyebeli uracsok neány reformatus pap és egy pár baloldali bizottmányi tag az ülést elhagyták.

A bizottmányi tagoknak öthetod része azonban indignálva ezen magaviselet fölött, a gyűlésben megmaradt. Lázár János ezután folyamodást küldött föl a belügyminiszteriumhoz, hogy őt, tekintetbe vévén ezen körülményeket, (főispán a megyében nem lévén) a megye kormányzatától mentse föl. Az összes tisztikar szolidaritást vállalván ugyancsak a belügyminiszteriumhoz folyamodott s az ügynek szigorú megvizsgálását kérte. Lázár János ezenfelül bejelentette az esetet a törvényeknek, s a kir. ügyesség ennek folytán br. Bánffy Zoltán ellen bünyefnyitő vizsgálatot kért elrendeltetni s minthogy ugyanaz ellen már egy más esetben is testi sértési kihágás miatt vizsgálat van folyamatban, ezen két vizsgálat egyesítetik. Ezen esetek nagy izgatottságba ejtették az egész megyét, s azt személyes és osztály pártokra szakították. Múltó föltűnést fognak okozni országzszeret is, s gondolkozóba ejthetnek sok embert azon nagy társadalmi veszély fölött, mely hazánkat rossz pártviszonyainak fogva fenyegeti.

KÜLFÖLD

Kolozsvárt, máj. 21-én,

— A berlini lapok nem igen vannak meglegedve azzal, hogy a jezsuiták ügyére vonatkozó kérvények felett a vita nem ment végbe egy napon; a „Spen. Ztg.” a sok beszéd után végre teteket követ el. „Ugyan mi újat lehet még mondani” ugymond, Bismarck herczegnek kedden késéskivül a ház többsége értelmében tartott beszéd után? Arról van szó, hogy hozzá kell fogni a munkához, a terv kivitelét előkészíteni, rendszabályokat és tényleket a szmülködés és vitakozás helyébe tenni. Ámbár a tegnapi vitakozás is már kezdetnek igen heves és tüzes volt, a tulajdonképeni mérkőzés, melyben az eddigi hírek szerint Bismarck herczeg is részt fog venni, még csak ezután következik. Moutung ur igen tüzes és élénk szónok, a ki logikája és tréfájával folytonos figyelmet tud kelteni. Mióta püspökök nincsen a birodalmi gyűlésen jelen, mind jobban és jobban előtérbe lép s igyekszik a durczáskodó egyházfőt pótolni, sőt talán felülmulni. Wagner beszéde főleg azért fontos, mert a külügyi hivatal tanácsosa az, a ki oly hatalmasan beszélt s nem akar a német birodalomban oly „államot az államban” tűrni, a melynek külföldi főnöke van.

Felette érdekes azon feszültség, mely Németországban a kormány és ermelandi püspök között utóbbi időben fölmerült; okot erre a püspök adott az által, hogy a braunsbergi gymnasium tanáráról dr. Wollmantól, mert vonakodott az újabb pápai határozmányokat elismerni, a hittanítási képesítvényt elvonta nemcsak, hanem rá még a nagy egyházi átkat is kimondotta. A porosz törvények szerint arra, hogy valaki a nagy átokkal sujtathassék, az

*) Minapi megjegyzésünk azt hisszük elég világos volt s így semmi szükség további commentálására. A mi a városi képviselőt határozatát illeti, azt úgy fogjuk föl, hogy a képviselőt ösmervén az ipartörvény hátrább eső cikkeit is, a VI. fejezet 77 § c) pontja értelmében a bejelentést a törvény által kijelölt első folyamodás hatóságához a kapitányi hivatalhoz utasította, miután a képviselőt egyáltalán nem törvényhatóság. A lényeg mellett a forma sem mellőzhető, kívált atörvényes eljárásnál.

Szerk.

állami hatóság beleegyezése szükséges. Ezt kikérni azonban a püspök elmulasztotta, mert nézete szerint az egyházi átok a sujtottnak polgári becsületét nem érinti s az egyháznak joga van — ugymond — kebeléből az engedetlen tagot kiközösíteni s hiveinek az ezzel való érintkezést megtiltani.

A Németországban folyton szaporodó munkaszünetlések végre a „Nordd. Allg. Ztg.”-ot is arra bírják, hogy a socialis kérdéssel tüzetesebben foglalkozzék. Bismarck közlőnye kimutatni igyekszik, miszerint „felsőbb körökben” nem fogják fel helyesen s nem méltányolják eléggé a kor követelményeit. A baj orvoslására ajánlja, hogy a munkaadók és munkások közti szerződéses család megszégése, eltekintve a törvényes uton kieszközölendő kártérítéstől, azonfelül még fényitő eljárást is vonjon maga után, hogy ily módon a fájdalom, már végkép elenyészett erkölcsi öntudat, miszerint az elváltat kötelezettségnek eleget kell tenni, legalább némi részben pótolva legyen.

Némelyek szerint Anglia háborútól tart az Egyesült-Államokkal és biztosítani igyekszik gyarmatait a kalózhajók támadása ellen. Mások ismét tudni akarják, hogy e rendszabály China ellen irányul, hogy Anglia most önállóan akar fellépni és a kereskedelmi szerződés revisiója alkalmából követeléseinek ágyu ütegek által sulyt kölcsönözni. — Innen Seymour állítólag Jaján felé veendi útját, hogy ezen ország kormányára rájesszen, mely tökéletesen az oroszok karjaiba vetette magát és kötelezettséget vállalt kikötőt az Oroszországgal háboruban levő hatalmak előtt elzárni. Ezt Anglia semmikép sem akarja tűrni; Seymour tehát a szerződés erre vonatkozó pontjának megsemmisítését fogja követelni. Bármint álljon a dolog, mindenesetre fontos indokból történt, hogy Anglia különben is oly tekintélyes hajóhadat a keleti vizekben még ezen hajókkal is szaporította. Oroszország működéséről Közép-Ázsiában is igen furcsa hírek érkeznek, melyek a kormányzóságot nagy mértékben aggasztják. A samarkandi orosz kormányzó megengedte a bokkarai és burkundi khanoknak, hogy Kabul ellen induljanak, melynek jelenlegi ura az angolokkal tart. Ha e hadjárat sikerül, Oroszország hűbéresei utat törtek számára a Hindu-kosch alján, épp azon pillanatban, midőn Indiában az elégtelenség tetőpontot ért. Jellemző az ottani hangulatra nézve, hogy például Barili és Phillibit városokban noha ott az ünnepek alatt semmiféle kihágások nem fordultak elő, a kormány megkötöztette a rendőrség számát, természetesen a lakosság rovására, mely a rendszabály költségeit viseli.

A karlista menekülteket Franciaországban, honnan kiűzetésüket a spanyol hatóságok követelik, a német határ felé utasítják, nem Belgiumba, mint néhány lap állította; egy részük pedig Franciaország belsejébe internáltatik. Ötszáz fogoly karlista érkezett Irunba, kik között sok öreg és fiatal ember volt; ezeket mind haza bocsátották. A mozgalom Navarrában tökéletesen lecsillapodottnak tekinthető.

A francia nemzetgyűlés hétfői ülésében Keller képv. a Bazaine-féle hadi törvényszék alakításáról szóló törvényjavaslatot a bizottság szövegével és indoklásával előterjesztette. A jelentés nem olvastatott föl. A bizottság indítványa szerint a bírák nem fognak kinevezettni, hanem rangjuk szerint hivatnak meg és pedig akként, hogy előbb a tengerparancsnokok, azután azon tábornokok, kik önálló parancsnokságot vittek, ezek után a hadtest parancsnokok végül a hadosztály tábornokok kerülnek a sorba.

Bazaine kedden korán reggel jelentkezett mint fogoly a számára Versaillesban kijelölt házban. Két hadsegéde — két alezredes — kísérté őt s továbbra is oldala mellett marad.

III. Napoleonnak egy sedani proclamációja jelent meg közelébb, mely mindez ideig ismeretlen maradt s a sedani kapitulató elő estéjén adatván ki, több tekintetben figyelmet érdemel. Szövege a következő: „A hadi szerencse nem kedvezvén fegyvereinknek, én minden személyes érdekek mellőzésével a hadak vezérletét oly tábornagyokra bízam, kik iránt legkedvezőbben nyilvánílt a közvélemény. Eddig nem koronázta siker erőfeszítéseinket, mindamelllett hallom, hogy Bazaine hadserege Metz alatt újra szervezkedett, Mac Mahoné pedig csak könnyű veszteségeket szenvedett, nincs tehát ok a csüggedésre. Ez ideig megakadályoztuk az ellenséget abban, hogy fővárosunkba behatoljon, s egész Franciaország fegyverre kel, hogy visszaverje a támadókat. E komoly körülmények közepett a császárság méltóan személyesítvén engem Párisban, én inkább a katoná, mint a fejedelm szerepét kívánom elvállalni. Semmi sem lesz drága előttem, hogy hazámat megszabadítsam, mely hála Istennek még számos derék embert zár kebelébe, és ha volna nekünk gyáva, a haditörvények és a közmegevetés igazságot fognak rajta szolgáltatni. Katonák, legyetek méltók régi hírnevetekre; Isten nem hagyja el hazánkat, ha mindnyájan megteszszük kötelességünket. Sedan, 1870. aug. 31. Napoleon.

Nyilatkozat egy nyilatkozatra.

A „Magyar Polgár” idői május 15-iki 110. számában egy „Nyilatkozat” jelent meg bizonyos Moldován Gergely urtól, melyben az állittatik, hogy én az ő leveleivel korteskedném a sepsi-szt.-györgyi románok között, hogy a leendő követválasztásokon szavazatukat rám — mint kormánypárti jelöltre adják.

Előre bocsátván, hogy nyilatkozó ur e világon való létezéséről ez ideig mit sem tudtam — s oly tekintélynek ezen nyilatkozata után sem ismerhetem el, hogy nevével, vagy pláne! leveleivel — választóim közt hódításokat eszközölhetnék: ezennel én is viszont nyilatkozatomat, hogy sem Moldován Gergely urral, sem pedig románjaival semmi közöm, s a nyilatkozatában felhozott körülmény nem egyéb koholmánytól — származott legyen az akár tiltakozó ur — mérlegdöntő (?) befolyásból — akár azoktól, kiknek állítólagosan bizalmukat bírja. —

Kéretnek a t. lapok ezen nyilatkozat átvetelére.

Sepsi-Szent-György, máj. 17. 1872.

Császár Bálint.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, május 21-én

— Rudolf koronaherczeg és Lipót bajor herczeg, temesvári hírek szerint a nyár folyamán Temesvárt meglátogatják és két nappi ott mulatás után Mehadiába utaznak.

— József főherczeg Zomborban. Zomborból írják, hogy József főherczeg közeli vizsgálati körutja alkalmával egész váratlanul érkezett a városba. Érkezésekor oly roppant eső volt, hogy minden kocsi elpusztult az indóházról és nem mehetett be, sokáig kellett volna várakoznia, ha épen véletlenül egy zsidó polgár nem halad el az indóház mellett fedetlen rossz szekérével és rossz gebével. A főherczeg nagy köpenyébe burkolódzott s megszólította a szekeret, hogy nem vinné-e be a városba? mire az egész készséggel vállalkozott. Midőn a főherczeg szányságával a városba megérkezett és szekeréről leszállott, egy 50 frtos bankjegyet adott a szekeresnek, mire ez bocsánatot kért, hanem ilyen nagy bankból, mondá, nem tud visszaadni; meg aztán csak úgy ingyen szállította be a tiszt urakat és igazán restelli, hogy nincs uriasabb szekere és löve. A főherczeg, kit a jó ember egyszerű tisztnek gondolt mosolyogva mondá, hogy csak fogadjon el az egész összeget, mert az az ő fuyarbóre. A szekeres bámult, hogy a tiszt ur ilyen bőkezű, aztán pedig büszkélkedett, hogy megtudta, kit hozott be a szekeren.

— Lónyai Menyhért gróf miniszterelnök erdélyi útjára nézve a „Reform”-ban a következőket olvassuk: Lónyai Menyhért a hó végén lemegy Verseczre megköszönni választóinak beane helyezett bizodalját, s innét tovább utazik Erdélybe, hol néhány napot birtokán akar eltölteni. Utjában esvén Kolozsvár, e városban kimért idejéhez képest röviden meg fog állapodni.

— Somssich Pálnak, a képviselőház volt elnökének, a közügyek körül évek hosszu lorán át tanúsított kitűnő tevékenysége elismerésül a valóságos belső titkos tanácsosi méltóságot adományozta ő felsége.

— Az országgyűlést egybehívó királyi beirat megjelenése már a legközelebbi napokban várható. A választások június 20-ik és július 5-ke közt lesznek, s az országgyűlés augusztus közepén ül össze.

— A legutóbbi országgyűlés költségei a képviselőház pénztárnokának kimutatása szerint következők voltak: Az 1869 ik évi ápril 20-án összehívott országos képviselőháznak 1872-ik évi ápril 19-ig terjedő időtartam alatti összes kiadásai tettek: 3.321,149 frt. 92 kr., 120 aranyat. Ebből jutott: 1) a ház tisztviselőinek, elnök, háznapgy, jegyzőknek 80,819 frt. 58 1/2 kr., 2) magyar-és horvátországi képviselőknek napidíjban 2.092,326 frt. 49 kr., 3) ugyanazoknak lakbérben 868,627 frt. 5 kr., 4) a ház hivatalnokainak fizetése 82,666 frt. 40 1/2 kr., 5) a ház szolgaszemélyzetének fizetés 29,072 frt. 85 1/3 kr., 6) nyomda, gyorsíróda-írnokok, és irományjavításra tett kiadásokra 97,539 frt. 44 kr., 7) épületjavítás és háztartási kiadásokra 700,098 frt. 10 kr. és 120 arany.

— Az országos honvédséggyűlés egyet felügyelő választmánya befejezván a hozzá felülvizsgálat végett felterjesztett felfolyamodások tárgyalását, köztudomásra hozza, hogy e kérvények határozati végzéssel állatva, a folyamodókhoz való eljuttatás végett f. hó 18-án a belügyminiszterium útján az illető városi és megyei törvényhatóságokhoz megküldettek.

— Az országos közoktatási tanács szabályzatának 11-ik §-a értelmében, ezen tanács beltágjaivá megválasztattak, és pedig a tndomány egyetemi szakosztály számára: dr. Kaucz Gyula, dr. Papp Nép János és dr. Toldy Ferencz egyetemi tanárok; a műszaki szakosztály számára: Stoczek József és Kruspér István mű-

egyetemi tanárok, Ney Ferencz pesti, és dr. Say Mór budai főreáltanodai igazgatók Koriz-mica László a magyar gazdasági egyesület elnöke és Weiss Ferencz Bernát, a pesti ipar és kereskedelmi kamarának tagja; a gymnasiumi szakosztály számára Mészáros Nándor, Szamosy János budai, és Bártal Antal pesti gymnasiumi tanárok; és a népoktatási szakosztály számára. Hokkes József pesti elemi iskolai tanító, Rill József állami képezői tanár, és Sztójánovics István polgári iskolai tanár. Ezekhez a vallás és közoktatási miniszter a fennebbi értelmében beltagokká kinevezte a tudományegyetemi szakosztály számára: dr. Wenzel Gusztáv kir. tan. egyetemi tanárt s a magy. akadémia rendes tagját és dr. Than Károly, kir. tan. egyetemi tanárt s a magyar akadémia rendes tagját és dr. Dulanszky Nándor egyetemi tanárt, a műszaki szakosztály számára: Hieronymi Károly, min. tanácsost a közmunka és közleked. miniszteriumban, dr. Nendtvich Károly műegyetemi tanárt, Hofer Károly budai főreáltanodai tanárt. A u j s z k i L i p ó t. főreáltanodai tanárt, Kenessey Kálmán osztálytanácsost a földmívelés- ipar és keresk. miniszteriumban, Steinacker Ödönt, az ipar-egylet igazgatóját, a gym. szakosztály számára: dr. Lutter Nándor budai gymnasiumi igazgatót, Hunfalvy Pált az evang. pesti gymnasium felügyelőjét s a magy. akadémia rend. tagját és Dömötör János pesti ref. gymnasiumi tanárt; és a népoktatási szakosztály számára: Zichy Antal kir. tan. buda-pesti tanfelügyelőt s m. akadémiai tagot, Frey József nyug. főelemi iskola-tanítót s iskolaszéki elnököt, és Lederer Ábrahám képezői tanárt. A közoktatási tanács jegyzőjévé Labrich Agost egyetemi tanárt s akadémiai kebeléből tagokká kinevezte; Szentiványi Adolf miniszteri tanácsost; Kárfy Titus, dr. Mészáros Ferencz, Gönczy Pál és Molnár Aladár osztálytanácsosokat.

— Nyári multság. A nyomdász i f j u s á g pirosfülkőst másod napján tartott májusi vigalma igen szép számú közönséget toborzott a „Nemes-kert”-be. A csinosan fel-díszített tánczter emelvényen délután 4 óra tájt megszólalt Salamon kezében a hegedű tánczra csábító hangja, s az szünóra előtt nem is ért véget aztán. A négyesek colonne-jaiban szebbnél-szebb nőalakok váltakoztak, s midőn az alkonyuló nap végsugarai a meggyújtott mécsek és sokszínű lámpák világával összeolvadt; oly számú közönség volt együtt, minőt a redout legnépesebb vigalmi is csak ritkán szoktak látni. Éjfél után megújult erővel újra tánczolni kezdték Guttenberg fáradhatlan bajnokai s 1 óra felé még midőn a kedélyes vigalom színhelyét elhagytuk, javában folyt a tánc és zene. Mint halljuk, a jó-tékonycezüli vigalom a „kolozsvári szórakozás-”-ra igen szépen jövedelmezett s így a nyomdászok minden esetre elismerésre méltóan mul-lattak, városunk egyik legrészesebb hivatalos bíró intézete érdekében. Vajha a jó példa a többi vigalmak rendezőinél is vízhangra találja.

— A sétatéren rendezett népnépzés piros fülkőst másodnapján gyönyörű időben folyt le. A verőfényes nap hegyen-völgyön lakadalmat látott, s tömérdek nézőben gyönyörkedte-tett a sétatéren. A program egyes jelenete a t. közönségre mulattató hatással lehettek min-tán nem egy adott a népből hangos kacajban kifeje-zést legmagasb megelégedésének. Különös érdekeltséget a birkozási jelenet s a csolnak-verseny idézett elő. Amabban egy pár gladiátor a tő tük-rén felállított deszkaállványról a vízbe pottyant, ebben tizenkét versenytárs között a csolnak flota vice-admirálja, lón győztes. A május fára fel-tűzött fényes ércdarabok sokan pillantásuk fel, remény és ohajtással s bár többen kísértének szerencsét: nyertes senki sem lett közülök A tüzi játék kísérletnek is gyengén ütött ki; a táncz pedig épen nem sikerült. Ennyi, mit röviden írhatunk, a sétatéren rendezett nagyszerű népnépzésről.

— A vallás- és közoktatási magy. kir. miniszter a magyarországi műemlékek felvétele, lajstromozása és osztályozása céljából a Ma-gyarországi műemlékek ideiglenes bizottmányá-hoz rendes tagul Zsigmond Gusztáv m. k. mérnököt nevezte ki.

— Gróf Toldalagi Victor urtól e hó 18-án (lapunk zárta után) a következő távira-tot vettük: „A Magyar Polgárt következő köz-lésre kértm: 112-ik számában Koronából egy deákparti aláírással megjelent cikket magamé-nak nem ismerhetvén, visszautasítom, s kérem kinyilatkoztatni, hogy a cikk írója nem én va-gyok. Gróf Toldalagi Victor.”

— A kereskedő ifjuság június 16-án az A renában fogja megtartani tánczvigala-lommal egybekötött majálisát, melynek tiszta jövedelme még ez évben felállítandó kórháznak alapjává fordíttatik; egyelőre annyit mond-hatunk, hogy a majális rendező bizottmány, mint halljuk, kiváló figyelmet fordít a mulató hely feldíszítése és a tisztelt vendég-koszoru kényelme érdekében.

— Guyot Gyula, a híres szőlész, ki-nek ismeretes szőlőmívelési rendszerét több er-délyi nagybirtokos is sikerrel alkalmazza — rja az „E. G.” — f. év husvétvasárnapján be-

végzé tettűs életét és a savigny kies temető-ben azon szőlő ültvények közepett lelte örök nyugalmát, melyeket oly nagy előszeretettel, oly kiváló szakavatottsággal ápolt. Guyot Gyula született 1808-ban és orvosi pályára készült; de csakhamar felhagyván e pályával a termésettudományoknak, első sorban a physicá-nak szentelte buzgó igyekezetét. A negyvenes években a távirászat tanulmányozásával foglal-kozott és az általa ajánlott rendszer már az elfogadás stadiumába lépett, midőn azt a villa-nyos távirda feltalálása elérhetetlenül tulszár-nyalta! E nem várt balsiker forduló pontját képezte életének, e közbjött véletlennek köszön-hetjük, hogy Guyot oenológá lett Már 1850-ben Rheims mellett Sillery nagytérjedelmű szőlőhe-gyeit kezelése alá vette s rendszerének megál-lapítása s alkalmazása által meglepő eredmé-nyeket ért el. A francia kormány gyámolításá-val 1857 óta beutazta hazájának minden bor-vidékét, elméletileg gyakorlatilag fáradozva a szőlészet terén. E fáradságos uton fejlődött ki csirája azon veszélyes bajnak, mely a 64 éves aggyastyanon végre erőt vett.

— Kassay Vidor, szintársulatunk köz-kedvességű volt tagja, a „Reform” szerint a pesti nemzeti színpadon p ü n k ö s t másod napján Toth Kálmán „Nők az alkotmány” című vigjátékában volt fellépendő, mint Borbács.

— A mármaroszigeti tülvész által okozott kár hivatalos kimutatások szerint 282.600 frtra rug. Ebből butorokra lakházakra esik 215.900 frt, más épületekre 43.000 frt, buto-rokra 22.900 frt. A leégett épületek közül csak 18 volt biztosítva 39.140 frt erejéig.

— Makó városának 15 tagból álló kül-döttség e hó 17-én utazott Temesvárra, hogy Bonnák püspököt felkérje, hogy az árvaházat, melynek alapjául 100.000 ftot tett le, Makon építtesse. A telket, valamint az üpületet a ne-vezett város ingyen akarja adni. A küldöttség nem találván a nagytelekű főpásztor székelyén, elhatározta, hogy megérkezését be fogja várni.

— Földrengés Izlandban. Egy f. hó 14-Koppenhágába érkezett islandi hajó jelenti, hogy Husairekán (Izland északi partján) ápril 16. 17 és 18-án földrengést éreztek, minek következtében 20 ház elpusztult, emberélet azonban nem veszett el. Izlandi tudvalevőleg szintén a tűzhányója: a Hekla.

— A Schubert emlék f hó 15-én a mult szerdán lepleztetett le nagyszámú kö-zönség előtt Bécsben. A szobor, a mely a bécsi férfi dalárdának (Männergesangsverein) kezde-ményezésére jött létre a városi parkban van elhelyezve. Schubert üve van ábrázolva, jobb lába kissé hátrahúzza, a bal egy kissé előre mozdítja: ölében egy nyitott könyv, melyet balkezevel tart. Jobb kezében toll. A szobrász a költő inspiráció pillanatát választá. — leleplezési ünnepélyen a bécsi hatóság, a poli-tika és művészet notabilitásai s a dal és zene egyletek majdnem kizárólag mind megjelentek A „Männergesangsverein” Schubert szerzemé-nyeiből énekel.

— Grilparcer emlékbillikoma. Grilpar-cer halála előtt Fröhlich Katharina kisasszony-nak azon óhaját fejezte ki, hogy serlegét, melyet neki a császári sereg 1848-ban ajándé-kozott, mint ama diesteljes kor emlékeztető hagyományát, adná vissza a hadseregnek. A költő örököse Fr. k. a. teljesíté az utolsó ki-vánatot s ő felségéhez erre nézve kérelmet intézett. Ő felsége válasza értelmében a billi-kom a hadsereg ajándéka gyanánt elfogad-tatik és a fegyvertári muzeumban helyezte-tik el.

— Remi francia festő, ki különféle fest-ményeivel ismert nevet vivott ki magának, közelébb hunyt el Párisban.

A szerkesztő postája.

— „Egy a több Deákparti nevé-ben.” Hunyadmegye. Bocsánat, de a pártér-dek félyül áll minden személyi érdeken s így lehetetlen közölnünk.

KÖZGAZDASÁG.

Titkári jelentés az erdélyi gazd. egy-let f. évi közgyűlésén.

Ha a lefolyt egyleti évről igazgató vá-asztmányunk nevében számolnom kell, annak működésének vázlatát három irányban lehet előtűntetni: multa, jelenre s jövőre nézve.

Az elfogulatlan hazafi el fogja ismerni, hogy kevés örömmünk lehet a multban, hogy mennyire nem felel meg jogos igényeinknek a jelen és mily reményünk kell tehát a jövőbe vetni horgonyunkat! A népek nemzetgazdasá-gi fejlődése merész szökéseket nem ismer, las-san-lasan követ kö után rakva biztos alapon épülhet csak fel a nemzet anyagi szellemi jó-létének arany palotája! Igaz ugyan, — e mű befejezése még egy nemzetnek sem sikerült, de a zászló letétele Európa műveltebb népeinél már csak idő kérdése!

Hol állunk mi — még az alap előtt, le-kell szállnunk a sziklás tömeghez, a földmives osztályhoz, ez lesz az új Atlas, mely a hala-dás nagy boltozatját szilárdan tartja!

Ha e szempontokról vezéreltetve tekin-tünk vissza a egyletünk évi működésére, azt fogjuk látni hogy igazgató választmányunk intézkedéseim alapgondolatként vonul át azon eszme, felhasználni a jelent, számítani a kinál-kozó tényezőkkel, de mindenekelőtt szilárdita-ni a jövőt!

Az egylet közvetlen kezelésére két anya-gi és egy szellemi kincs van bizva.

A két első köztelkünk és a nagy utczai szőlő, az utóbbit szaklapunk, az „Erdélyi gaz-da” képezi.

Az egyleti kert vagy köztelek teljes ren-dezése a mult évben ért véget. A befejezett catalogisatio 49 táblát mutat ki a következő gyümölcsfa szőlő állománynak:

alma anyafa	251 drb.
körtvefa	267 drb.
ősi barack	30 drb.
kajszin	25 drb.
szilva	46 drb.
cseresznye	28 drb.
meggy	13 drb.
asztali szőlő	82 fajta
köszméte	6 fajta
ribiszke	7 fajta
málna és szanócza	többféle,

azonkívül 9 tábla borszőlő u. m. riesling, tra-miner, pinean noir és opporto. Az anyafák a táblák szegélyén lévén elhelyezve, még mint-egy 250 üres hely vagy névtelen alany kinál-kozik. Ezeknek pótlására az idén is számos oltó galyat hozattunk Oberdieck világhírű kert-jéből.

A lefolyt évben 7429 drb vadoncz lett beoltva, az eladásra kijelölt csemeték száma pedig volt:

almából mintegy	1800 drb.
körtéből	850
cseresznye	300
szilva	200
meggy	250
összesen mintegy	3400 drb.

azonkívül 60000 drb sima és 2000 darab gyö-keres vessző.

Az 187¹/₂ kerti munkája progressiv mértékben növekedő napszám drágaság foly-tán roppant összeget mutat és így az 1871-ik évre oly tetemes deficitet szerepel pénztári szá-madásainkban, mely méltán le fogja kötni a t. közgyűlés figyelmét. Ha tekintetbe vesszük még hogy a szokatlanul zord tél kertünkben rop-pant károkat okozott; a sima vesszők csira-képességét teljesen megsemmisítette ugy, hogy azokat el sem árusíthattuk; a kiadható cseme-téknek egy harmadrészét elpusztította; a meg-lévő gyengébb oltványokat is érzékenyen ká-rostitotta: bizony szomorú kilátásunk nyílik fi-nancialis tekintetben az 187²/₃-iki eladású idény-re! Mert, ha őszi-tavaszi eladásunk összegét még ez egyszer 1100 frtba vehetjük is fel — jövőre alig fogunk ennek felére számíthatni; munkabér csökkenéséről pedig álmodoznunk nem szabad.

Évről-évre nagyobb összegeket nyel el a köztelek s e szomorú tény constatálásával az igazgató választmányunk módot kellett keresnie, hogy e gyümölcsészeti s szőlőszeti kincsnek teljes megóvása mellett az elviselhetlen teher görnyedező vállainkról leemeltessék — e mód felett választmányi indítványaink közt első hely-en tanácskozni, dönteni a mai közgyűlés egyik legfontosabb teendőjét képezi.

Az egylet nagy-utczai szőlő-kertje, főleg Páget János tagtárs ur avatott vezetése mel-lett szép gyarapodást mutat. A gyors őszi be-fedés tetemes károktól megóvta tőkeinket, a na-pokban ültetett francia fajok is kedvező idő-szakra találtak!

A mi az egylet szellemi kincsét, az „Er-délyi gazdát” illeti, tudva van a t. tagurak előtt, hogy az folyó év január 1-étől fogva ne-kiek ingyen jár. Midőn az igazgató választ-mány a t. közgyűlés utólagos jóvábagyásának reményében magát ezen áldozatra reászánta; érezt annak szükségességét, hogy a beszünte-tett évkönyvek helyett tartozik tagjainak oly közleményeket nyújtani, melyekben az egylet belügyeire nézve a kíváncsok tájékozottságot nyerhessék és leghelyesebben gondolt eljárni akkor, midőn a lapban ezen igénynek is meg-felelve, egyszersmind a szakirodalmi képezetés üdvös hatását közvetítheti. A szép eszme azon-ban nagy anyagi terhet rótt egyletünkre és csakis a nmlgu miniszterium nagylelkű 1600 frtnyi adományának köszönhetjük, hogy az ige-testté lőn!

Nem szabad azonban elhallgatnunk azon szomorú tényt sem, hogy számos tag az in-gyen küldött példányokat „nem kell” és ha-sználó hátiratokkal ellátva, visszaküldötte. Ezen eljárás indoklását hihetőleg abban kell felta-lálnunk, hogy irodalmi nyereszkeségből ingyen küldött később a jóhiszemű elfogadónak drága pénzen felszámított lapokkal, lérczművekkel a jó közönség hiszékenységet teljesen megse-misítették.

Távíratú tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Május 18-án 5¹/₂ Metalliquest 100 fr 64.45 Kamat—. 5¹/₂ Nemzeti kölcsön 100 frt.

71.75. 1860. Kölcsön 102.50. Bankrészevény 830. — Hitelintézetű részvények 327.25. London 10 ft. st. 113.— Ezüst 110.75 Cs kir. arany 5.39. Napoleondor 8.97¹/₁₀

Urbéri kötvények: Magyarországi 82.—. Temesi 79.—. Erdélyi 79.—. Horváthországi 4.—.

Felelős szerkesztő Szász Béla.

A közönség köréből.*)

Válaszom Cziriák Károly ur kérdésére, ha lesz-e kereskedelmi ifjuságunknak kórháza vagy nem? az, hogy ez nem tőlem, nem a kinevezett bizottmánytól, hanem a városunkan 80—90 számát meghaladó ifjuságtól függ. Az utolsó gyűlésen ifjuságunk pártolta ugyan egy néhányunk véleményét e tárgyban; és ha ezen tervezet — melynek szabályait rövid időn a kereskedelmi társulat t. elnöksége elé bocsátandunk — vízhangra talál: még július havában remélem kórházunk felállíthatását.

Fibán.

Nyiltér*)

A „Kelet” 109-ik számában Bogdán Ist-ván helybeli kereskedő egy nyilttéri cikket ír, mely sok tekintetből híven jellemzi a cikk szerzőjét. — Jellemzi először, mert igazi alapja nincs a cikknek, másodsor, mert azon ember-evő hajlamok rínak ki belőle, melyekről a t. közönség a nagy haugu cikkekéről már is elég-gé ismeri.—

Fiam ugyan is, a ki utoljára a Bogdán I. kereskedésében tanult, nem régiben, nyom nélkül eltűnt, e napokban azonban szerencsésen megkerült, és én atyai érzelmeimnek, tartozó hálámnak a részvevő közönség iránt kívántam eleget tenni, midőn közlésem után a „M. P.” hasábjain nyilvánosságra hozatták, hogy fiam eltűnését meg sé r t e t t b e c s é r z e t e l ő z t e m e g. Gyermekeinek az igazolására és az emberbaráti érzelmi közönség megnyugtátásá-ra ennyit minden szülő köteles megtenni, mi-dőn mellette tények és tanuk bizonyítanak.

Ezen atyai érzetből folyó és senkit nem bántó kijelentést Bogdán ur alapul veszi arra, hogy nem csak fiam jövőjét kockáztatni meg-kísérelje, hanem még magán- családi életemre is szennyet szórjon.

Egy ily lelketlen és embertelen hajlamu vállalat szembem elégnék tartom kijelenteni, hogy fiam becsülete, hűsége, szorgalma és en-gedelmessége mellett oly bizonyítványai vannak fiamnak eddigi főnökeitől, melyeket szülői öröm-mel kész vagyok bárkinek minden pillanatban felmutatni. — Bogdán urnak, a ki nem riad vissza azon embertelenségtől, hogy egy szegény fiatal fiu jövőjét minden alap nélkül kockáz-tassa, annál kevésbé van szavam, mert lelket-len és indokolatlan nyilatkozata által eléggé elárulja, hogy a lelkiismeret furdalja, mert vé-delemre kél maga mellett akkor is, midőn nincs megtámadva; lelkületéről pedig hű tük-röt nyújt akkor, midőn más szegény embereknek igazolatlanul megrontására és még családi életének is bészényezésére tör.

Ilyen embernek csak akkor lesznek képes a tényekkel, okmányokkal és tanukkal vágni szemébe az igazságot, ha ismert emberséges törekvéseiben tovább is kedvét lelne.

Kolozsvárt, 1872 máj. 20-án

Csiky József.

Biasini gyorskocsi menetrendje

1872. május 7-től:

Május 6-ikán a m. k.-vasut Tövis—Megyesi vonala a forgalomnak átadatván, az egész vasuti menetrend Felvincz, Marosvásárhely és Károlyfehérvár között változás alájött, a gyorskocsik indulását is a vasut érkezése és indulásához kellett szabályozni, hogy minden Felvinczre érkező és onnan elinduló vasutakhoz közvet-len csatlakozás legyen. —

A gyorskocsik indulnak Kolozsvárról Felvinczre naponta kétszer reggeli 3, és délután 4 órakor. —

Felvinczről Kolozsvárra reggeli 4 órakor és délután 3 órakor a vasút megér-kezése után. — Kolozsvárról Déésre marad a régi indulási idő reggeli 8 óra na-ponta.

Déésről Kolozsvárra délután 1-óra. — 1 hely ára Kolozsvárról Felvinczig vagy vissza I. Coupeba 4 frt, hátulsó 3 ft. 50 kr 30 font szabad podgyászzsal.

Kolozsvárról Szamosujvárra 2 ft. 40. Ko-lozsvárról Déésig 3 ft. 20. — 30 font szabad podgyászzsal.

*) E rovatt alatt közöltékért csupán a sajtóhá-tóság irányában vállal felelősséget Szerk.

*) A közérdekű fölszólalásoknak szánt e rovat alatti közleményekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelősséget a Szerk.

(194)

(2-3)

Árverezési hirdetemény.

Alóírt uradalmi igazgatóság részéről közhírre tétetik, miszerint a báró Brukenthal-féle Bethlen Szentmiklósi udvarban folyó 1872. évi **junius 15-én elkezdve, s azutáni napokon folytatva**, készpénz fizetés mellett a következők fognak nyilvános árverés úján eladatni: u. m. 2 apaló, melyek közül az egyik **Solyom** nevű félvér, barna szőrű, 8 éves és a mely a kolozsvári futtatáson díjat nyert; anya kanczák szopó csikókkal, egy és 2 éves mén csikók mind **Solyom** apától valók; tehéncsorda, tejelők és meddők, 1, 2 és 3 éves tinó és ökor bornyuk; fekete és tiszta fehér bivalok és fehér bivalbika; szamarak, sertés és juhnyáj; búza, roza, törökbuza, különböző évekről; és 1871. évi borok; szilva- és seprőpálinkák; diszes és közönségesebb butorok; boros hordók, edények s más felkelhetőségek.

Bethlen Szentmiklóson, 1872, május 13. kán.

A báró Brukenthal-féle Bethlen-szentmiklósi uradalmi igazgatóság.

(198)

(1-1)

Alóírt mély tisztelettel jelenti, miszerint **a női ruha szabászatot** bármelynemű rubákkal 10 órai tanítás alatt képes betanítani, még világtal-nokat is, ára 8 frt. o. ért. és hogy semmi kételyt ne szenvedjen, a tanulási díjt a tökéletes betanulása után fizetendő.

Mint hogy kül- és belföldi bizonyítványokkal van, bátorodik a t. cz. közönség pártfogásáért esedezni.

Mély tisztelettel:

SPIEGEL MÓR, szabász.

Középcuza Fischer Antal urnál.

(197)

(1-3)

Borár leszállítás.

Az erdélyi pince-egylet **asztali borainak** árjegyzékét 10%-lékkel szállította lejjebb, a mit a t. cz. közönség tudomására hoz

az igazgatóság.

(190)

(3-3)

Az erdélyi pince-egylet irodája, mint a vegyes kereskedések, vasárnap és ünnepnap is nyitva van;

hétköznap d. e. 7—1 óráig; d. u. 3—8 óráig.

A mit a t. cz. közönség tudomására hoz az

igazgatóság.

(195)

(2-3)

A szucsági kőbányákban

e tavasz folyamán fejtett **130 öl kőfalkó** részletekben, vagy egyszerűen eladó. Ugyanott **két kőbánya** helyiség, egy vagy több évre haszonbérbe kiadó. Egyezkedni lehet Szucságban t. Kónya József urral, Kolozsvárt Sárkány Ferenczezel, (belfarkasutca 55 szám).

(145)

(12-25)

Földhitel kölcsön

Telekkönyvileg rendezett földbirtokokra 5%, % kamat 2%, % törlesztés 22 évre. — 5%, % kamat 1% törlesztés 34 évre, nagyobb kölcsönöket még előnyösebb feltételek mellett is eszközöl a hatóságilag engedélyezett általános

„Ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda“

Kolozsvárt bel-monostor 178 sz. emelet. Értekezhetni d. u. 1-től 4 óráig.

(180)

(6-10)

Hirdetemény.

A Kolozsvár sz. kir. városi pálinka korcsmárlási jog alóírt haszonbérője ezennel köztudomásra juttatja, hogy a helybeli, valamint a vidéki közönség kívánalmainak megfelelően és különösen a **városi közönség előnyére** oly gazdának, a kik mezei napszámosak és más napibér mellett használandó egyévek részére gabona-pálinkát és szeszt fogyasztanak, azt ezutal jutányosabb árban fogja kiszolgáltatni.

A fennálló gyakorlat szerint a közönség kötelezve van a haszonbérő kizárólagos jogához magát alkalmazni és csak 5 erdélyi vedret és azon felüli mennyiségben pálinkát vagy szeszt mástól, mint haszonbérőlől vásárolni.

A t. közönség óhajtsáinak engedve, haszonbérő indíttatva látja magát a gabona-pálinkát és szeszt a **fennírt czélra 1 = egy vedrenként** is a helybeli és vidéki közönség, nézve különböző árfeltételek mellett, bel-monostorutczai 192. sz. alatti és külső-monostorutca végén a vámsorompó melletti raktáraiból az alábbirt feltételek mellett jutányos árakban kiszolgáltatni, u. m.

Helybelieknek,

csak a bel-monostorutca 192. sz. alatti raktárból:

5 veder gabona-pálinka 17—19 fok. 10 f. 50

1 „ „ „ „ „ 3 ft. —

1 „ szesz 22—24 „ 4 ft. —

1 „ „ erős 36—38 „ 6 ft. 80

Nagyobb mennyiségben a rendes fok-szerinti **legolesobb** piaci árfo-lyamban.

Az 5 vedrenként és azon felüli t. vásárlók figyelmeztetnek, hogy oly mennyiséget többeknek magok között felosztani meg nem engedtetik.

Megjegyzés: A pálinka korcsmárlási jog megóvása tekintetéből szükséges ellenőrzés végett a **helybeliek** által napszámosok számára a gabona pálinka és szesz vásárlása egy a haszonbérőiség irodájában váltandó kézi könyvecske használása mellett történhetik.

A külső-monostorutczai raktárból az ott megállapított olcsóbb árak mellett az ital csak oly vidékieknek szolgáltat ki, a kik **csupán a monostori útvonalon távoznak a városból**, de onnan a városra vissza hozni, vagy más vonalon keresztül vinni az italt, meg nem engedhető, a mi, ha ilyenmő vissza élesen bár ki rajta kaphatnék, mint a haszonbérőiségi jog áthágási tárgynak tekintetik és annak értelmében az illető büntetés alá vonatik, figyelmeztetvén a t. közönséget, miszerint a ki ezen itt kijelölt raktárból pálinkát, vagy szeszt vásárolni óhajt, úgy tekintetik, hogy a pálinka haszonbérő jog áthágására vonatkozó a városi közg. tanács által m. évi Junius 20-kán 3057 — 1871. tan. szám alatt megerősített és ugyan azon nap kibocsátott hirdeteményben foglalt 4., 5. és 6. pontokban körülírt büntető eljárásoknak minden ellenvetés nélkül beleegyezőleg aláveti magát. Oly vidékieknek azonban, kik az italt a bel-monostorutczai raktárból, az ott megszabott árak szerint vásárolják, a városból kivitel bármelyik vonalon is megengedtetik.

Videkiektől posta útján tett megrendeléseket mindennemű szesz italokra az itten feltett legolesobb árak mellett pontosan teljesítendek.

Végül tudatni óhajtom a helybeli és vidéki nagybani szeszvásárló t. közönséggel, miszerint a közönséges szeszen kívül a finomítottból is (rectificált) itt helyben jelentékeny raktárt tartok, és bár mely szeszgyárral versenyezve a legjutányosabb fok szerinti árakat szabandok. — Ebbeli megrendeléseket minden időben gyorsan és pontosan teljesítendek.

Kolozsvárt, 1872, május 1-én.

KISS SÁNDOR.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel kiadó-tulajdonos Stein Jánosnál.

A kolozsvári Hitelbank és Zálogkölcsön-társulat folyó 1872-ik év **május 28-kán d. u. 4 órakor** az intézet helyiségében tartja ez évi

Rendes közgyűlését,

a melyre a részvényes urakat, hivatkozással az alapszabályok 29 és 30 §§-re, tisztelettel meghívja

az igazgató választmány.

Kolozsvárt, április 20-án, 1872.

E közgyűlés tárgyai:

- 1) Az igazgató választmány jelentése a lefolyt üzletéről.
- 2) A múlt évi zárszámlát és vagyon-mérleg alapján a részvény-osztalék meghatározása. (161) (3-3)
- 3) Számvizsgáló bizottság választása.
- 4) A választmány kilépő 2 tagja helyébe új választás.

„Wiener Commissions-Bank“

VÁLTÓIRODÁJA

— Kohlmarkt, 4-dik szám —

kibocsát

vétel-jegyeket

az alább feljegyzett sorsjegy-csoportokra, s ez összeállítások már azért is a legelőnyösebbek közé számíthatók, mert minden ily vételjegy tulajdonosának alkalom van adva, minden fő- és melléknyereményt egyedül megnyerhetni s ezen kívül

aranyban 30 frank és bankjegyben 10 forint kamatban részesülhetni.

A csoport (EVENKÉNT 16 HUZÁS) Havi 10 forint részletfizetés. — Az utolsó részlet lefizetése után minden résztvevő következő 4 sorsjegyet kap:

egy 5% 1860-ki 100 forintos államsorsjegyet Főnyeremény 300,000 frt. s a sorozatos sorsjegy 4 0 forinttal visszaváltatik,

egy 3%-kos török császári 400 frankos államsorsjegyet.

Főnyeremény 600,000, 300,000 frank valószínű aranyban.

Egy hrczg. braunschweigi 20 talléros sorsjegyet.

Főnyeremény 80,0 0 tallér minden levonás nélkül,

egy insbrucki (tyróli) sorsjegyet. Főnyeremény 30,000 forint.

B. csoport. (EVENKÉNT 13 HUZÁS) Havi 6 forint részletfizetés. — Az utolsó részlet lefizetése után minden résztvevő következő 3 sorsjegyet kap:

egy 3%-kos török császári 400 frankos államsorsjegyet. Főnyeremény 600,000 frank valószínű aranyban,

egy hrczg. braunschweigi 20 talléros sorsjegyet. Főnyeremény 80,000 tallér minden levonás nélkül,

egy szász-meiningeni sorsjegyet. Főnyeremény 45,000, 15,000 frt. délnémet ért.

Videki megrendelések pontosan és utánvét mellett is eszközölhetnek. — Nyeremény-létrejött a hoz s k után bérlete-e — ingyen küldetnek meg. (149) (17-30)